

Kokkuvõte Euroopa Andmekaitseinspektori arvamusest kolmandate riikide kodanikega seotud teabe vahetamise kohta Euroopa karistusregistrите infosüsteemi (ECRIS) kaudu

[Arvamuse täistekst (inglise, prantsuse ja saksa keeles) on Euroopa Andmekaitseinspektori veebilehel www.edps.europa.eu]

(2016/C 186/05)

Euroopa Liidu seadusandja on juba pikka aega kavandanud EL-i karistusregistrites oleva teabe vahetamise laiendamist kolmandate riikide kodanikele ECRIS-es (Euroopa karistusregistrите infosüsteem). Ettepanekut laiendada ECRIS-t kolmandate riikide kodanikele kiirendas EL-i julgeoleku tegevuskava, milles tunnistati, et ECRIS ei toimi tõhusalt EL-is süüdi mõistetud kolmandate riikide kodanike puhul.

ECRIS-e raamistikus on teabevahetuse keskpunktiks süüdimõistetud isikute liikmesriigi kodakondsus. Selle tõttu on kolmandate riikide kodanike jaoks paralleelsüsteemi loomine õigustatud. Komisjon otsustas rakendada kolmandate riikide kodanike karistusandmetega seotud teabevahetust detsentraliseeritud süsteemis, kasutades iga osaleva liikmesriigi jaoks isikute loetelu filtrit. Isikute loetelu filtrit ajakohastatakse konkreetse teabega iga kord, kui kolmanda riigi kodanik süüdi mõistetakse, ja see teave saadetakse teistele liikmesriikidele.

Euroopa Andmekaitseinspektor on seadusandlikku ettepanekut hoolikalt analüüsinud ja esitab soovitusi seadusandja abistamiseks ja tagamaks, et uued meetmed oleksid kooskõlas EL-i andmekaitsealaste õigusaktidega, eelkõige EL-i põhiõiguste harta artiklitega 7 ja 8.

Kuigi Euroopa Andmekaitseinspektor tervitab ettepanekut luua kolmandate riikide kodanike karistusregistri andmete töötlemiseks EL-i detsentraliseeritud süsteem, mis kasutab päringutabamisel või selle puudumisel põhinevat otsingut ja tehnilisi meetmeid, mille eesmärk on piirata sekkumist eraelu austamise ja isikuandmete kaitse õigusesse, toob Euroopa Andmekaitseinspektor esile kolm peamist murekohta ja muid lisasoovitusi, mida on käsitletud arvamuses.

Esiteks tuleks kolmandate riikide kodanike jaoks luua kord, mis vastab EL-i kodanike sõrmejälgede töötlemise korrale ja mis võtaks arvesse riikide kriminaalsüsteemide eripära ning täidaks isikuandmete töötlemise vajalikkuse ja proportsionaalsuse nõudeid.

Teiseks viitab ettepaneku tekst ekslikult isikute loetelu filtri informatsioonile kui anonüümsele informatsioonile. Euroopa Andmekaitseinspektor soovib selgitada, et ECRIS-es kolmandate riikide kodanikega seoses töödeldav informatsioon on isikuandmed, millele on antud pseudonüüm, mitte anonüümised andmed.

Kolmandaks leiab Euroopa Andmekaitseinspektor, et EL-i kodanike, kellel on kolmanda riigi kodakondsus, andmete töötlemise süsteem, mis erineb EL-i kodanike jaoks loodud süsteemist, ei vasta vajalikkuse nõuetele EL-i andmekaitsealastes õigusaktides ja selle tagajärjeks võib olla diskrimineerimine. Sellest tulenevalt soovib Euroopa Andmekaitseinspektor, et ettepanekus sisalduvad meetmed käsitleks üksnes kolmandate riikide kodanikke, kaasamata EL-i kodanikke, kellel on ühtlasi kolmanda riigi kodakondsus.

I. SISSEJUHATUS JA TAUST

I.1 Konsulteerimine Euroopa Andmekaitseinspektoriga

19. jaanuaril 2016 avaldas Euroopa Komisjon ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviks, millega muudetakse nõukogu raamotsust 2009/315/JSK kolmandate riikide kodanikega seotud teabe vahetamise ja Euroopa karistusregistrите infosüsteemi (ECRIS) kohta ning mis asendab nõukogu otsust 2009/316/JSK⁽¹⁾ (edaspidi: ettepanek). Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti mitteametlikult enne ettepaneku avaldamist. Kuid Euroopa Andmekaitseinspektor kahetseb, et ei saanud arvamuse avaldamise taotlust pärast ettepaneku avaldamist.

⁽¹⁾ COM(2016) 7 final, 2016/0002 (COD), Strasbourg, 19. jaanuar 2016.

I.2 Ettepaneku eesmärk

2. ECRIS on elektrooniline süsteem teabe vahetamiseks varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste kohta, mille on konkreetse isiku vastu teinud EL-is asuv kriminaalkohus isiku vastu toimetatavas kriminaalmenetluses ja kui see on riigi õigusega lubatud, siis ka muul viisil. Süsteem põhineb nõukogu raamotsusel 2009/315/JSK⁽¹⁾ (edaspidi: raamotsus) ja nõukogu otsusel 2009/316/JSK⁽²⁾.
3. Ettepaneku seletuskirja järgi on ECRIS-e aluspõhimõtte see, et täielikku informatsiooni EL-i kodaniku varasema süüdimõistmise kohta saab selle isiku kodakondsusjärgsest liikmesriigist, kes saab päringu alusel anda ammendavat ajakohast teavet oma kodanike karistusregistri andmete kohta olenemata sellest, millises EL-i liikmesriigis süüdimõistev kohtuotsus tehti. Selle tõttu on praegu ametivõimudel raske vahetada ECRIS-e kaudu teavet kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute süüdimõistmiste kohta, kuna kolmanda riigi kodanikul ei ole liikmesriigi kodakondsust, ja selleks, et saada täielikku ülevaadet konkreetse isiku karistusregistri andmete ajaloo kohta, tuleb saata päring kõikidesse süüdimõistva kohtuotsuse teinud liikmesriikidesse⁽³⁾.
4. Seega on ettepaneku eesmärk tõhustada ECRIS-t osas, mis puudutab kolmandate riikide kodanike karistusregistri andmete vahetamist.
5. Seletuskirjas kirjeldatakse nimetatud eesmärgi saavutamiseks valitud süsteemi. Süsteem korraldatakse detsentraliseeritud viisil, mis tähendab, et ei looda ühtset ajakohast teavet sisaldavat EL-i andmebaasi, vaid iga liikmesriik säilitab andmefaili. Kolmanda riigi kodaniku süüdimõistmisel peavad liikmesriigid eemaldama karistusregistri andmetest isikusamasust puudutavad andmed ja sisestama need eraldi faili – isikute loetelu filtrisse. Andmed konverteeritakse „lukkudeks ja võtmeteks”. Isikute loetelu filtrit jagatakse kõikidele liikmesriikidele, mis võimaldab neil teha iseseisvat otsingut enda pinnal. See süsteem võimaldab liikmesriikidel kõrvutada oma andmeid failiga ja teha kindlaks, kas teistes liikmesriikides on karistusregistris lisaandmeid (päringutabamisel või selle puudumisel põhinev süsteem).

II. KOKKUVÕTE

37. Nagu on Euroopa Andmekaitseinspektori 2006. aasta arvamuses ECRIS-e ettepaneku kohta juba märgitud, oleks kolmandate riikide kodanike jaoks vaja alternatiivset süsteemi, kuna arusaadavatel põhjustel ei saa kavandatud süsteem sellistel juhtudel töötada⁽⁴⁾. Selle tõttu tervitame praegust ettepanekut ja tunnustame süüdimõistatud isikute karistusregistri andmete tõhusa vahetamise olulisust, eelkõige EL-i julgeoleku tegevuskava vastuvõtmise kontekstis⁽⁵⁾.
38. Pärast ettepaneku hoolikat analüüsimist esitab Euroopa Andmekaitseinspektor järgmised soovitusel, et tagada kooskõla EL-i andmekaitsealaste õigusaktidega.
 - 1) Mis puudutab kolmandate riikide kodanike puhul sõrmejälgede kohustuslikku kasutamist, siis tuleks kolmandate riikide kodanike jaoks kehtestada kord, mis vastab EL-i kodanikele kehtestatud korrale ja mis on kooskõlas riigi tasandil sõrmejälgede kogumise kehtiva korraga.
 - 2) Ettepanekust tuleks kõrvaldada viited anonüümsetele andmetele ja asendada need õigete viidetega pseudonüümi määramise protsessile.
 - 3) Süüdimõistatud EL-i kodanike ja süüdimõistatud kolmandate riikide kodanike kohta riigi tasandil säilitatavaid andmeid ei tohiks kategoriseerida erinevalt, laiendades EL-i kodanikele praegu kehtivat korda (näiteks valikulised andmed, lisaandmed) ka kolmandate riikide kodanikele.
 - 4) Isikute loetelu filtri süsteemi kasutamine peaks piirduma üksnes kolmandate riikide kodanike isikuandmetega – isikute kategooria, mis ei tohiks hõlmata EL-i kodanikke, kellel on ka kolmanda riigi kodakondsus.

⁽¹⁾ Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsus 2009/315/JSK, mis käsitleb karistusregistrite andmete vahetamise liikmesriikidevahelist korraldust ja andmete sisu (ELT L 93, 7.4.2009, lk 23).

⁽²⁾ Nõukogu 6. aprilli 2009. aasta otsus 2009/316/JSK Euroopa karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS) loomise kohta raamotsuse 2009/315/JSK artikli 11 kohaldamiseks (ELT L 93, 7.4.2009, lk 33).

⁽³⁾ Ettepaneku seletuskiri, lk 3.

⁽⁴⁾ Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus järgmise õigusakti kohta: „Ettepanek: nõukogu raamotsus, mis käsitleb liikmesriikide karistusregistrite andmete vahetamise liikmesriikidevahelist korraldust ja nende andmete sisu” (KOM(2005) 690 (lõplik)) (ELT C 313, 20.12.2006, lk 26, punktid 15 ja 18).

⁽⁵⁾ Komisjoni 28. aprilli 2015. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Euroopa julgeoleku tegevuskava (COM(2015) 185 final).

39. Lisaks esitab Euroopa Andmekaitseinspektor järgmised soovitused, mis tugevdaksid kolmandate riikide kodanike ECRIS-es töödeldavate isikuandmete kaitset.
- 1) Ettepaneku preambul peaks sisaldama viidet andmekaitse direktiivile, selgitades nende dokumentide vahelist suhet.
 - 2) Komisjoni kavandatavates rakendusaktides tuleks sätestada sõrmejälgede töötlemise registreerimise lisakaitsemeetmed, tõstes esile täpsusastme ja kehtestades alternatiivse korra.

Brüssel, 13. aprill 2016

Euroopa Andmekaitseinspektor

Giovanni BUTTARELLI
